

3. Právne formy podnikov. Podstata a klasifikácia. Podnik jednotlivca. Obchodné spoločnosti (osobné a kapitálové). Družstvo. Štátny podnik. Združenie a tiché spoločenstvo ako právna forma podnikania. Podniky so zahraničnou majetkovou účasťou (Joint Ventures).

Právna forma podniku: v SR sa vyskytujú nasledovné formy podnikov:

- **podnik jednotlivca** – osoba podniká na základe živnostenského oprávnenia, na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa zvláštnych predpisov alebo vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa zvláštného predpisu
- **obchodné spoločnosti** – sú založené na základe zmluvy medzi spoločníkmi. Všetky obchodné spoločnosti sa zapisujú do obchodného registra a vznikajú až týmto dňom, a týmto dňom získavajú aj právnu subjektivitu. Sú to v.o.s., k.s., s.r.o., a.s.
- **družstvá** – PO, založená za účelom podnikania alebo na zabezpečenie hospodárskych, sociálnych a iných potrieb svojich členov. Typickým znakom družstva je osobná rovnosť členov.
- **štátny podnik** – je zriaďovaný orgánom štátnej správy. Vzniká na základe rozhodnutia zakladateľa dňom zápisu do obchodného registra.

1. PODNIK JEDNOTLIVCA

Rozhodujúcou formou podnikania jednotlivca u nás je živnosť, ktorá je upravená živnostenským zákonom (zákon č. 455/1991 Zb.). Podľa tohto zákona je za živnosť považovaná sústavná činnosť vykonávaná samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku. Oprávnenie vykonávať živnosť majú FO a PO, pokiaľ splnia podmienky živnostenského zákona. Ide o tieto podmienky:

- a) *všeobecné* – vek 18 rokov, spôsobilosť na právne úkony a bezúhonnosť
- b) *osobitné* – odborná a iná spôsobilosť, ak ju tento zákon vyžaduje

Rozlišujeme:

- **ohlasovacie živnosti** – vykonávané na základe ohlásenia. Živnostenské oprávnenie vzniká dňom ohlásenia živnosti. Živnostníkovi sa doručí živnostenský list. Môže ísť o živnosti:
 - *remeselné* – odborná spôsobilosť je získaná vyučením v odbore a praxou, napr. zámočníctvo, brúsenie skla, ...
 - *viazané* – odborná spôsobilosť je stanovená pri každej živnosti osobitne, napr. tlakové zariadenia, meradlá, informatika, ...
 - *voľné* – odborná spôsobilosť nie je stanovená. Sú to všetky ostatné podnikateľské činnosti, ktoré nie sú vylúčené zo živnostenského zákona.
- **koncesované živnosti** – vykonávané len na základe koncesie. Oprávnenie vykonávať živnosť vzniká doručením koncesnej listiny. Je to napr. nákup, predaj a požičiavanie zbraní, pohrebná služba, obchod so starožitnosťami, prevádzkovanie CK, taxislužba.

Podľa predmetu činnosti rozlišuje živnosti *obchodné, výrobné a poskytujúce služby*.

Živnostenské oprávnenie zaniká:

- smrťou podnikateľa, ak nepokračujú v živnosti dedičia
- uplynutím doby, na ktorú bol živnostenský list alebo koncesná listina vydané
- rozhodnutím živnostenského úradu

Výhody:

- ✓ potreba pomerne malého kapitálu
- ✓ podnikateľ sa môže rýchlo rozhodovať, nikomu nie je zodpovedný, nepotrebuje súhlas iného
- ✓ môže využiť momentálnu situáciu na trhu
- ✓ nemusí sa s nikým deliť o zisk
- ✓ silná motivácia

Nevýhody:

- ručí celým svojím majetkom
- výška kapitálu je spravidla malá
- možnosť získať len pomerne malý úver
- ťažkosti s riadením (podnikateľ musí vykonávať všetky funkcie manažmentu)
- neprekonateľné časové povinnosti

2. VEREJNÁ OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ

Je to personálna (osobná) spoločnosť založená min. 2 osobami (FO aj PO), ktoré podnikajú pod spoločným obchodným menom a ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne celým svojím majetkom. Zakladá sa spoločenskou zmluvou podpísanou všetkými spoločníkmi a vzniká dňom zápisu do OR. Na obchodné vedenie je oprávnený každý spoločník. Zisk sa delí medzi spoločníkov rovnakým dielom. Súčasne má každý spoločník nárok na zúčtovanie svojho splateného vkladu v dohodnutej výške. Spoločnosť zaniká dňom výmazu z OR.

Táto právna forma sa využíva na živnostenské podnikanie, kde riziko neobmedzeného ručenia je pomerne malé a kontrolovateľné (remeslá a MO).

Výhody:

- ✓ nižšia kapitálová základňa (spojenie spoločníkov, z ktorých jeden má kapitál, druhý potrebné skúsenosti a pod.)
- ✓ možnosť každého spoločníka podieľať sa na riadení
- ✓ pružné rozhodovanie v dôsledku malého počtu spoločníkov

Nevýhody:

- spoločníci ručia celým svojím majetkom
- výška kapitálu spoločnosti závisí od kapitálovej účasti jednotlivých spoločníkov
- existencia spoločnosti závisí od osobných schopností spoločníkov a ich vzájomnej dôvery
- čím väčší počet spoločníkov, tým menšia je rýchlosť a jednota v rozhodovaní

3. KOMANDITNÁ SPOLOČNOSŤ

Je to personálna spoločnosť, ktorá vzniká za účelom podnikania. Jej charakteristickým znakom je existencia 2 typov spoločníkov s odlišným právnym postavením:

- 1 alebo viac spoločníkov, ktorí ručia za záväzky spoločnosti len do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v OR = **komanditisti**
- 1 alebo viac spoločníkov, ktorí ručia veriteľom spoločnosti celým svojím majetkom = **komplementári**

Spoločnosť sa zakladá spoločenskou zmluvou podpísanou všetkými spoločníkmi a vzniká zápisom do OR. Na obchodné vedenie sú oprávnení iba komplementári, ktorí zároveň tvoria štatutárny orgán spoločnosti. Komanditista má iba právo kontroly a nahliadnutia do účtovných kníh. Spôsob rozdelenia zisku stanovuje spoločenská zmluva, inak sa použije ustanovenie zákona, podľa ktorého sa zisk rozdelí na 2 rovnaké časti, pričom 1 časť pripadne komplementárom a 1 časť komanditistom. Komplementári si túto sumu potom rozdelia rovnakým dielom, kým komanditisti v pomere podľa výšky splatených vkladov. Spoločnosť zaniká dňom výmazu z OR.

Výhody:

- ✓ možnosť zvýšenia potrebného kapitálu spoločnosti v porovnaní s v.o.s.
- ✓ lepšia úverová spôsobilosť spoločnosti

Nevýhody:

- podobné nevýhody ako pri v.o.s.
- delenie zisku medzi komplementárov a komanditistov je zložité

4. SPOLOČNOSŤ S RUČENÍM OBMEDZENÝM

Je to kapitálová spoločnosť, a povinnosťou spoločníkov je vložiť určitý vklad do spoločnosti. Spoločnosť sama zodpovedá veriteľom za svoje záväzky celým svojím majetkom, spoločníci ručia za záväzky spoločnosti len do výšky nesplatených častí svojich vkladov. Zakladá sa spoločenskou zmluvou a vzniká dňom zápisu do OR. K návrhu na zápis do OR sa prikladá spoločenská zmluva, živnostenské oprávnenie, doklad o splatení povinnej časti upísaného vkladu, príp. stanov. Ak spoločnosť zakladá len 1 spoločník, musí byť splatené celé ZI pri zápise do OR. Ak viacerí, musí byť splatených min. 30 % v peňažnej forme. Spoločnosť povinne vytvára z čistého zisku **rezervný fond**, ktorý sa používa na krytie strát spoločnosti. Orgánmi spoločnosti sú valné zhromaždenie spoločníkov, konatelia a dozorná rada. Spoločnosť zaniká dňom výmazu z OR.

Práva spoločníka:

- majetkové práva (právo na podiel na zisku, právo na vyrovnávací podiel, právo na podiel na likvidačnom zostatku spoločnosti)

- právo týkajúce sa riadenia spoločnosti a kontroly jej činnosti
- právo na informácie o záležitostiach spoločnosti

Výhody:

- ✓ malý rozsah kapitálu potrebný na založenie
- ✓ ručenie majetkom spoločnosti
- ✓ obmedzený počet spoločníkov
- ✓ vzájomná prepojenosť a komunikácia medzi spoločníkmi
- ✓ značná rozhodovacia pružnosť, ak existuje 1 alebo málo konateľov

Nevýhody:

- obmedzené možnosti získania nového kapitálu
- znížená úverová schopnosť

5. AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ

Je to spoločnosť, ktorej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou nominálnou hodnotou. Je to PO, ktorá za porušenie svojich záväzkov zodpovedá celým svojím majetkom, akcionári neručia za záväzky spoločnosti. Ak spoločnosť zakladá 1 zakladateľ, podpisuje zakladateľskú listinu, ak 2 alebo viacerí zakladatelia, uzavrú zakladateľskú zmluvu. Založenie a.s. je možné na základe výzvy na upísanie akcií alebo bez výzvy na upísanie akcií. Spoločnosť vzniká zápisom do OR. Zápis sa môže uskutočniť, ak sa riadne konalo ustanovujúce valné zhromaždenie, ak upisovatelia upísali celú hodnotu ZI a splatili aspoň 30 % ZI peňažnými vkladmi, ak boli schválené stanov. a.s. a ak boli zvolení členovia orgánov spoločnosti. A.s. vytvára povinne **rezervný fond** podľa stanov. Orgánmi a.s. sú valné zhromaždenie, predstavenstvo a dozorná rada. Zaniká dňom výmazu z OR.

Práva akcionára:

- právo zúčastňovať sa na valnom zhromaždení, hlasovať na ňom, požadovať od neho vysvetlenie a uplatňovať návrhy
- právo na podiel na zisku (dividendu)
- právo na podiel z likvidačného zostatku pri likvidácii spoločnosti

Povinnosti akcionára:

- splatenie upísanej nominálnej hodnoty akcií, príp. ďalšie povinnosti, ktoré určujú stanov

Výhody:

- ✓ možnosť získať značné množstvo finančných prostriedkov na investovanie
- ✓ ľahší prístup k úverom
- ✓ odbornosť v manažmente
- ✓ ľahkosť zmeny vlastníctva
- ✓ prevažná oddelenosť vlastníctva od manažmentu

Nevýhody:

- vysoké náklady spojené so vznikom spoločnosti
- rozpory v záujmoch medzi vlastníckmi, manažmentom a zamestnancami
- negatívne dôsledky veľkosti

6. DRUŽSTVO

Je to spoločenstvo neuzavretého počtu osôb založené za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Musí mať najmenej 5 členov – FO, príp. 2 členov – PO. Je to PO, ktorá za porušenie svojich záväzkov zodpovedá celým svojím majetkom. Členovia družstva neručia za záväzky družstva. Na založenie družstva sa vyžaduje konanie ustanovujúcej schôdze. Vzniká zápisom do OR (predtým musí byť splatených aspoň 50 % zapisovaného ZI). Družstvo je povinné pri svojom vzniku zriadiť **nedeliteľný fond**. Orgánmi družstva sú členská schôdza, predstavenstvo a kontrolná komisia. Družstvo zaniká výmazom z OR.

Výhody:

- ✓ uspokojovanie a podpora záujmov svojich členov
- ✓ jednoduchý vznik a zánik členstva v družstve
- ✓ členovia neručia za záväzky družstva

Nevýhody:

- nedostatočné finančné zdroje, nakoľko členské vklady nie sú veľké

- povinnosť splatenia členského vkladu určeného stanovami

Založenie a vznik obchodných spoločností

Založenie:

Spoločenská zmluva – ak spoločnosť zakladajú viacerí zakladatelia

Zakladateľská zmluva – ak a.s. zakladajú 2 alebo viacerí spoločníci

Zakladateľská listina – ak spoločnosť zakladá jeden zakladateľ

Vznik: dňom, ku ktorému bola spoločnosť zapísaná do obchodného registra. Návrh na zápis do OR sa musí podať do 92 dní od založenia spoločnosti.

Rezervný fond

a.s. – spoločnosť je povinná RF vytvoriť z čistého zisku za rok, v ktorom po prvý raz vytvorí zisk, a to vo výške min 20% z čistého zisku, nie však viac ako 10% z hodnoty ZI. Tento fond sa ročne dopĺňa min o 5% z čistého zisku dokým nedosiahne min 20% ZI.

s.r.o. – pri vzniku min 5% zo ZI, každoročne dopĺňať min o 5% z ČZ až do výšky 10% ZI

Orgány s.r.o.: Valné zhromaždenie spoločníkov (najvyšší orgán), konateľ alebo konatelia (štatutárny orgán), dozorná rada (kontrolný orgán)

Orgány a.s. – Valné zhromaždenie akcionárov, predstavenstvo, dozorná rada

Družstvo

- PO, založiť ho môže najmenej 5 FO alebo 2 PO
- Založenie – družstvo je založené na ustanovujúcej členskej schôdzi, kde je spísaná zápisnica, ktorá je overená notárom
- Vznik družstva – zápisom do obchodného registra
- Zapisované základné imanie musí byť najmenej 50 000,-Sk
- Družstvo je povinné pri svojom vzniku zriadiť nedeliteľný fond najmenej vo výške 10% zapisovaného ZI a dopĺňať tento fond najmenej o 10% ročného čistého zisku dokiaľ nedosiahne polovicu zapisovaného ZI
- Orgány – členská schôdza, predstavenstvo, kontrolná komisia, prípadne ďalšie orgány ak to stanovujú statuty družstva
- druhy družstiev – poľnohospodárske, spotrebné, bytové, výrobné, obchodné, remeselné, iné
- podnikanie v družstvách sa riadi podľa stanov družstva
- malé družstvo (s počtom členov do 50) – má najvyšší orgán Členskú schôdzu a kompetencie štatutárneho orgánu – predstavenstva aj kontrolnej komisie má predseda družstva.

Štátne podniky – Zákon č. 111/1990Zb. Zákon o štátnom podniku

Zakladateľ- Ústredný orgán štátnej správy

Dokument – Zakladateľská listina

Vznik - zápisom do OR

Orgány- riaditeľ (št. orgán), dozorná rada

Združenie

- právna forma bez právnej subjektivity
- môže ho založiť neobmedzený počet PO alebo FO – účastníkov
- podnikajú na základe zmluvy o združení
- účastníci sú právnymi subjektami
- najčastejší predmet podnikania – projektové organizácie, programátori, ek. poradcovia

Podnik so zahraničnou majetkovou účasťou - **Joint venture** - je charakterizovaný ako spoločenstvo medzi zahraničným partnerom a miestnym partnerom v krajine sídla podniku. Predstavuje dlhodobú kapitálovú zdôvodnenú a zmluvne určenú spoluprácu medzi podnikmi z rôznych krajín. Medzi motívy, ktoré vedú k vzniku spoločných podnikov, najčastejšie patrí:

- ✧ získanie dodatočných finančných zdrojov
- ✧ rýchly transfer technológií
- ✧ úspora nákladov vyplývajúca z rastúceho objemu výroby
- ✧ získanie nových tokov
- ✧ posilnenie konkurenčnej schopnosti podnikov
- ✧ rozloženie rizika v podnikateľskej činnosti.